

Kuidas muuta Eesti lastesõbralikuks?

LK 2

Mida teha, et noored ei jääks kodukohta?

LK 6

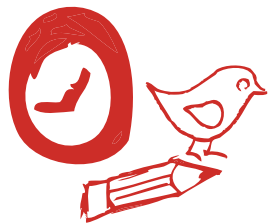
Sotsiaaldemokraat

www.sotsdem.ee • suvi 2013

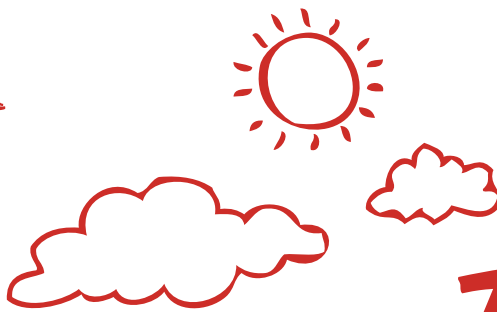
Milline on sotsiaaldemokraatlik Eesti?

Sotsiaaldemokraatlik Eesti on selline Eesti, kus väärtustatakse iga inimest ja tema panust ühiskonda. See on Eesti, mis on äärest ääreni väärt elukohaks olemist. See on Eesti, kus kõigil lastel on võimalused arenguks, olenemata elukohast ja perekonna jõukusest. Sellises Eestis saavad kõik kaasa rääkida ning anda vastavalt oma võimalusele ja saada vastavalt oma vajadusele. Sellises Eestis on kõigil lihtsalt hea elada.

Haridus

Võimetele ja huvidele vastavat haridust väärivad ja vajavad kõik. Sellele kaasa aitamiseks on sotsiaaldemokraatide Eestis lõunasöök ja koolitarbed kõigile õpilastele gümnaasiumi või kutsekooli lõpuni tasuta. Samuti on prii transport kooli ja tagasi ning võimalus käia vähemalt ühes spordi- või huviringis. Tasuta ja kvaliteetne kõrgharidus on kättesaadav kõigile võimekatele ja motiveeritud noortele. Koolikohustuse tõstmine vähendab ka noorte tööpuudust.

Töö ja palk

Sotsiaaldemokraatlikus Eestis on au sees tark töö, siin ei konkureerita odava tööjõuga riikidega, vaid luuakse lisandväärtust. Ettevõtjatele pakutakse mõistlikku tegevuskeskkonda ja kvalifitseeritud töötajaid. Nii on võimalik ka palgatasemelt Euroopale järele jõuda. Paindlikumad tööturumeetmed lasevad ühitada pere- ja tööelu.

Lapsed

Sotsiaaldemokraatlikus Eestis ei pea ükski laps riigi silmis ennast teisest ebaolulisemana tundma. Lastetoetus tõuseb kolmekordseks, igale lapsele on laste-aiakoht või hoiuvõimalus ning kõigil on köht täis.

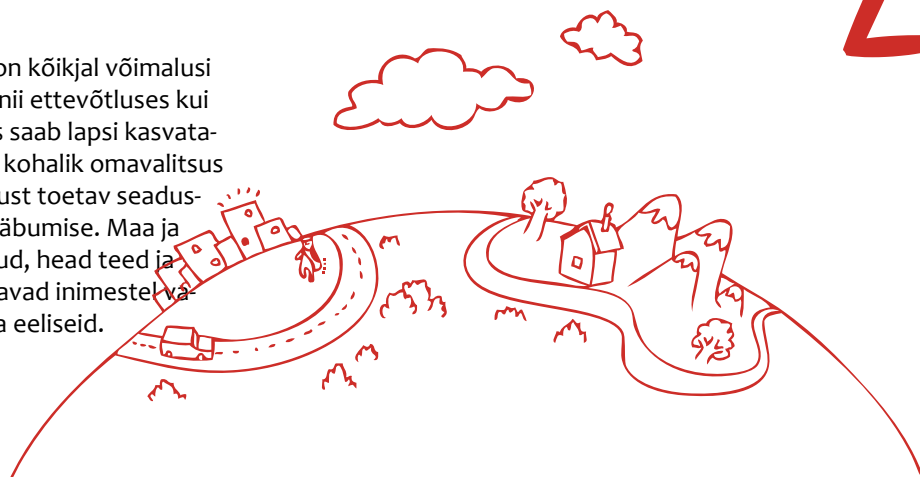
Maksud

Sotsiaaldemokraatlikus Eestis on maksukoormusel oma osa elamisväärse riigi kujundamisel. Tulumaksu maksuvaba osa suureneb, et vähendada väikse ja keskmise palgaga töötajate suhteliselt kõrget maksukoormust. Veidi kõrgem maksuaste rakendub sissetulekule, mis ületab märkimisväärselt riigi keskmist.

Elu maal

Sotsiaaldemokraatlikus Eestis on kõikjal võimalusi normaalseks eneseteostuseks nii ettevõtluses kui ühistegevuses. Igas riigi nurgas saab lapsi kasvata. Tugev maakondlik ja asjalik kohalik omavalitsus ning kohalikku majandustegevust toetav seadusandlus on peatanud maaelu hääbumise. Maa ja linn on omavahel tihedalt seotud, head teed ja paindlik ühistransport võimaldavad inimestel vabalt liikuda ja kasutada mõlema eeliseid.

Läbipaistev valitsemine

Sotsiaaldemokraatlikus Eestis on erakondade rahastamine läbipaistev ning kampaaniakuludel lagi peal. Riigikogu komisjonide töö on avatum ja valija häälel on suurem kaal. Kokku tähendab see raha võimu vähenemist poliitikas.

Sven Mikser
SDE esimees

Pool aastat vahefinišini

Kevadine avaliku arvamuse uuring - üle hulga aja esimene, mis üritas jälgendada mitte Riigikogu, vaid kohalike omavalitsuste volikogude valimisituatsiooni - ennustas sotsiaaldemokraatide tulemuseks oktoobris viieteist protsenti üle Eesti antavatest häältest.

Viimasel ajal oleme harjunud, et üksnes parlamendivalimiste elektoraati hõlmavates küsitlustes küündivad sotside toetusarvud kaugelt üle kahekümne. Omavalitsusvalimistel sellise arvuni jõudmine nõuab meilt lõpusirgel märkimisväärset pingutust.

Me oleme nelja aastaga teinud tohutu töö. Selle mõistmiseks tuleks tänaseid toetusarve võrrelda mitte igakuiste parlamendivalimisi matkivate arvamusuuringutega, vaid pigem eelmiste kohalike valimiste tulemusega.

Meenutamise: 2009. aasta kohalike omavalitsuste volikogude valimistel toetas Keskerakonda 31,5 protsenti kõigist valijaist, praegu ennustatakse neile vaid 22 protsendilist toetust. Reformierakond sai nelja aasta eest ligi seitseteist protsenti häältest, samasugust tulemust lubavad küsitlused reformistidele ka seekordsetel valimistel. Isamaa ja Res Publica liidu tulemist küündis eelmistel valimistel peaaegu neljateistkümne protsendini, praegu on selle erakonna toetus küsitlustes langedud kuue protsendi tasemele.

Tasub meelde tuletada, et Sotsiaaldemokraatliku Erakonna nimekirjad leidsid 2009. aasta omavalitsusvalimistel üle Eesti 7,5 protsenti valijate toetuse. Nüüdseks oleme suutnud seda arvu kahekordistada. Kindlasti ei ole see lagi ja meie kõigi kätes on seda üsalduse kasvutrendi jätkata.

Põhjuseks, miks meie toetus on kahekordistunud, ei ole sugugi üksnes erakonna ja tema kaubamärgi üldise toetuse tõus. Samavõrra või enamgi peegeldab valijate varasemast suurem üsaldus erakonna kasvanud nähtavust kohtadel. Selle taga on piirkondade ja osakondade visa ja sihikindel töö, uute osakondade loomine, uute valimisnimekirjade moodustamine.

Ent pidagem meeles, et ka eelseisvatel valimistel ei ole mitte kõigis Eesti enam kui kahesajast vallast ja linnast võimalik anda häält sotsiaaldemokraatide nimekirjale. See tähendab, et erinevalt parla-

mentivalimistest ei ole kogu valijaskonnal ka parima tahtmise juures võimalik väljendada oma toetust meie maailmavaatele.

Mida vähem on valdu ja linnu, kus SDE valimisnimekiri hääletuskabiini seinalt sootuks puudub, seda kindlamad võime olla, et üleriigiline valimistulemus meid oktoobris rõõmustab.

Teine põhjus, mis aitab seletada parlamendi- ja kohalike valimiste toetusnumbrit erinevust, on suurte omavalitsuste poliitilise olukorra spetsiifika, sealhugas valijaskonna mõnevõrra teistsugune koosseis.

Ehkki valimised toimuvad enam kui kahesajast vallast ja linnas, esindavad valitavad volikogud väga erinevat arvu valijad. Rahvaloenduse andmeid elas 2012. aasta alguses Eestis veidi vähem kui 1,3 miljonit inimest. Samas elab ainuüksi neljas suures linnas – Tallinnas, Tartus, Narvas ja Pärnus – kokku umbkaudu 625 tuhat inimest ehk ligi pool kogu elanikkonnast. Ja ükski neist suurtest omavalitsustest ei ole sotsiaaldemokraatidele lihtne ülesanne.

Tallinnas läheme tegema üle aegade parimat tulemust, eesmärgiga väärtata Keskerakonna üha enam stagneeruv ainuvõim. Tartus kui vaimulinnas on sotsiaaldemokraatlikele ideedele olemas teatav püsitoetajaskond, kuid tervikuna on Reformierakonna hegemonia Emajõe kallastel peaaegu sama põline, kui Keskerakonnal Tallinnas.

Narvas läheb SDE noore linna-peakandidaadi vedamisel esmakordselt pakkuma tsentristidele demokraatlikku ja tänapäevast alternatiivi, kuid linna administratiivse ressursi abil kaitselahinguid pidava vastase tugevust ei ole põhjusel alahinnata. Pärnuski juhhib sotside valimisnimekirja uus energiline ja karismaatiline tegija, ent ka suvepealinnas, mis on viimased neli aastat olnud tugeva kodanike valimisviid juhtida, tuleb meil suuremate tegijate sekka jõudmiseks veel tõsiselt tööd teha.

Loodan, et kõik eelöeldu mõjub innustuse, mitte heidutuse. Sotsiaaldemokraatide edu on meie kõigi kätes. Selleks, et toolil jalgu kõlgutada ja mõtteid mõlgutada, meil enam aega ei ole. Selleks, et sügisesele valimistulemusele mõned tublid protsendipunktid juurde pingutada, on veel aega. Meie töö on alles pooleli. Jätkame!

Lastesõbralik Eesti – mitte unelm, vaid hädavajadus

Heljo Pikhof
SDE aseesimees

„Head lapsed, need kasvavad vitsata,“ on „Nukitsamehe“ rahvas meile ammu ilma hinge laulnud. Ilma vitsata kasvavad nii head kui pisut teisevõitu lapsed, toonitavad nüüd euroopalikud küsulauad.

Ometi ei kasva ükski laps ilma hoolle, armastuse ja – rahata. Mida lopsakamalt õilmitseb meil turmajandus, seda olulisemaks muutub just kolmas komponent.

Tühja sest vitsast – kellel pole üha uusi reklaamimajanduse poolt üles haibitud mängulukaid lasteaeda ühes võtta, selle au ja väärikus saab maha tambitud juba põnnieas.

Paljajalu ja tühja kõhuga

Küllap on lapse sedalaadi mured üsnagi mõistetavad ka meie (lapsevanematest) perepoliitika kujundajatele. Puhta võõras, otsekuulinnalegendist või muinasjutust on pärit aga jutt sellest, et paljudel lastel pole isegi kahte paari paraja suurusega papsid – üks UNICEF-i laste vaesuse mõõdupuid –, et paljudel lastel ja noortel on sagedasti kere hele; et paljud ei pääse ühtegi huviringi ega vahetevahelgi kinno.

Printsid ja kerjused

Miks muidu püsib meil riiklik lapse-toetus peredele, kus kasvab üks-kaks last, 18-19 euro peal koos juba kümnendat aastat ja seda hoolimata hinnarallist? Miks muidu võetakse universaalse lapsetoetuse tuntava tõstmise asemel ikka ja jälle üles jutt vajadusest puudumisest, kas lapsed suudetakse inimväärset üles kasvatada, neile tänapäevane haridus anda. Ka Eestist majanduslikel põhjustel väljarändajate seas on kõige arvukamalt just noori, parimas elujõus inimesi.

Ega see meid aita, kui kutsume üles: naised-noorikud, hakake ükskord ometi sünnitama! Lapsi ei kanta ilma-

FOTO: ERAKOJU

Kui 2010. aastal sündis iga viljakas eas naise kohta 1,64 last, siis nüüd on see arv veelgi vähenenud.

nikaua, kui sündimus on sedavõrd langetatud, et lastehoiukohti hakkab ülegi jääma?

Kõiksugu arengukavadest ootab valitsus aastaks 2015 sündimuskordaja tasemeks 1,71. Kurb tõsiasi on aga see, et kui aastal 2010 sündis viljakas eas naise kohta 1,64 last, siis prognoosi kohaselt tuleb 2012. aasta vastav näitaja juba alla 1,5. Sündimus on languses hoolimata sellest, et praegu on parimas sünnituseas 1980. aastatel ilmavalgust näinute üprisriik arvukas põlvkond.

Peredesse ei sünni viimastel aastatel isegi mitte esimesi lapsi, ehkki ideaalis tahetakse endiselt kahte-kolme last. Uuringud näitavad, et laste saamine lükkatakse muudkui edasi peamiselt kindlustunde puudumisest, kas lapsed suudetakse inimväärset üles kasvatada, neile tänapäevane haridus anda. Ka Eestist majanduslikel põhjustel väljarändajate seas on kõige arvukamalt just noori, parimas elujõus inimesi.

Ega see meid aita, kui kutsume üles: naised-noorikud, hakake ükskord ometi sünnitama! Lapsi ei kanta ilma-

puht-patriotismist, armastust kannab vilja kui on loodud ka laste kasvatamist toetav keskkond.

Meie sotsiaalsete kontrastide maal, kus ainult uusaadli soost printse kiputakse inimeseks pidama, on nagunii ümmarguselt 60 000 last ja noort, kes kasvavad vaesuses või vaesuriskis. Hea, et neil on olemas nii mõnigi sooja südame ja supiga naabrimemm ja toidupank.

Kuidas tõsta sündivust?

Islandil, Suurbritannias, Rootsis, Norras, Soomes on sündimus Euroopa keskmisest tublisti kõrgem: suhteliselt suured lapsetoetused ja erinevad lastele suunatud meetmed ei sunni valima kahe elualternatiivi vahel. Meilegi on vaja paindlikumaid tööturumeetmeid, mis laseksid ühitada pere- ja tööelu. Vahest tüütusenigi oleme korranud oma elementaarset algatusi-nõudmisi: tarvis on priipäraslasteaiakohti ja muid lastehoiuvõimalusi; tagada kõigile õppureile tasuta koolitarbed ja soe koolilõuna kuni

Kõik abivajajad tuleb kindlustada hooldusraviga

Tänu jõulise sulega ajakirjanikele jõudis sel kevadel laiema avalikkuseni ehmatav teadmine hooldusravi valusatest probleemidest ja paljude abivajajate ning omastehoolijate sügavast traagikast.

Sotsiaaldemokraadid juhtisid samadele teemadele tähelepanu juba läinud aasta jõulude eel, kui nad töid Riigikogu suurde saali olulise küsimusena omastehooliduse olukorra.

Toonane debatt näitas suuresti, et Eestis püsib hoolekanne suuresti lähedastele pühendunud omastehoolijate õul, kes pahatihti on pea olematu sisetulekuga, ühiskonnaelust kõrvale jäetud ja ülepingest läbikulunud tervisega. Ühtlasi koputati siis tugevalt valitsusliidu poliitikute südametunnistusele ja kutsuti koos lahendusi leidma. Tegusid paraku ei järgnenud.

Hooldusravi kättesaadavaks

Aprillis haarasid sotsiaaldemokraadid taas initsiatiivi ja andsid parlamendi menetlusele eelnõu, mis paneb valitsusele kohustuse töötada välja toimiv süsteem, mis teeb hooldusravi kõigile abivajajatele kättesaadavaks ja vähendab omastehoolijate ränka koormat.

Riigikogu liikme Eiki Nestori sõnul jääb hooldusravi praeguse korralduse juures edasi kiratsema. „Täna ravitakse inimesi kindlustustuse kuldudest. Hoolduse eest maksavad aga omavalitsused, riik või hoolekandjalused ise koos oma lähedastega. Mingil eluhelkel vajab inimesi korraga nii ravi kui hooldust ja seda ühes ja samas kohas, olgu selleks siis kodu või asutus,“ märkis Nestor.

Tema kinnitustel on siiani loomata ühtne süsteem riigi võlg eelkõige vanema põlvkonna ees. Euroopa Liidu

FOTO: VEER.COM

Hooldusravi on valdkond mis vajab tähelepanu, muidu jääb kvaliteetne teenus paljude jaoks vaid unistuseks.

abiga saab luua veel n arv hooldusravi kohta, aga seni, kuni puudub vastuse küsimusele, kes selle eest maksab. jäävad üles ka tõsised probleemid, selgitas Nestor. Valitsus, omavalitsused ja haigekassa peavad istuma ühe laua taha ning töötama ühiselt välja ühtse hooldusravi süsteemi koos rahastamismudeliga.

Puudega lapse vanemad õppelaenust vabaks

Riigikogu kinnitust ootab sotsiaaldemokraat Helmen Küti koostatud eelnõu, mis vabastab õppelaenu tagasimaksmise kohustusest need vanemad, kes ei saa puudega lapse hooldamise tõttu tööl käia.

„Oleks igati õiglane, kui õppelaenu ei peaks tagasi maksma lapsevanemad, kes ei saa töötada põhjusel, et peavad olema oma puudega lapse kodu. Raske või sügava puudega lapse hooldaja ei ole suuteline tasuma õppelaenu kas 19 või 25 euro suurusest toetusrahast,“ märkis Kütt.

Seda sotsiaaldemokraatide seaduseparandust on toetanud nii kultuurikomisjoni kui sotsiaalkomisjoni liikmed. Loodetavasti ei pane koalitsioon „vale“ algataja pärast riuilise seadust, mis oleks mitmetele peredele eluliselt vajalik. See oleks esimene samm omastehoolijate vaevald leevendamisel. ●

Sotsiaaldemokraat

Narvalaste huvi sotside vastu on suur

Jaak Allik
Riigikogu liige

25. ja 26. aprillil külastasid parlamendi sotsiaaldemokraatliku fraktsiooni kümme liiget eesotsas Sven Mikseriga Narvat. Kahe päeva jooksul toimus 12 kohtumist erinevais Narva asutustes ja ettevõtetes, vesteldi kultuuritöötajate ja Narva haridustöötajate ametiühingujuhtidega ning korraldati suur rahvaüksus Narva Kolledžis. Käidi Eestis Elektrihaamas, AS NAKROS, Narva Kutsehariduskeskuses, Tartu Ülikooli Narva Kolledžis, Narva Haiglas, Narva linnaraamatukogus, Narva Politseimajas, tollipunktis, piiri- ja valvurkordonis, Narva Narkokeskuses ja Eesti Majas.

Kõikjal tutvustati meile rõõmuga oma tegevust, räägiti muredest ning tunti suurt huvi Sotsiaaldemokraatliku Erakonna seisukohtade vastu erinevais eluvaldkondades. Meil oli hea

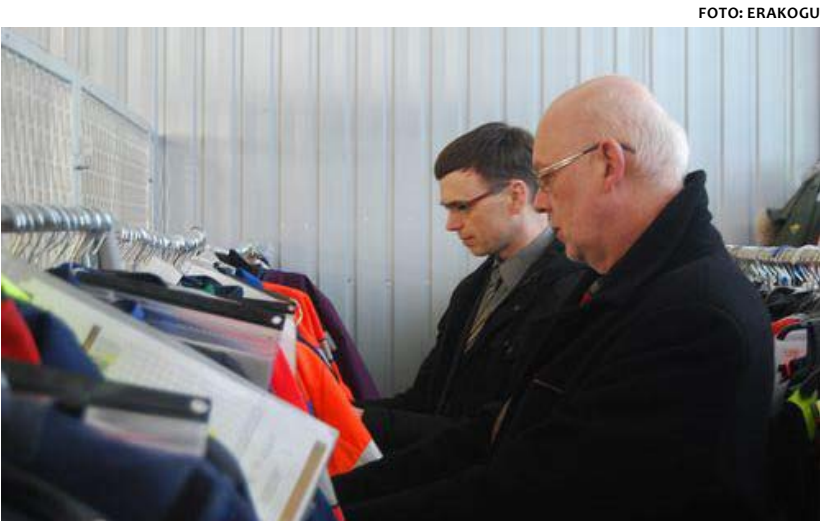

FOTO: ERAKOJU

Sven Mikser ja Mart Meri tootmisloendis ja tööstuspark NAKROS, kus sotsie võõrustas direktor Aleksander Brokk.

meel veenduda, et paljuski kiitsid narvalased meie poliitika heaks ning avaldasid sellele toetust. Samas selgus ka, et narvalaste mured langevad suure osas kokku murede ja probleemidega mujal Eestis. Üllatas kohutimiste rahvarohkus nii kolledžis, kus 100-kohaline saal ei mahutanud kõiki huvilisi ära kui ka kultuuripoliitika arutelul Narva linnaraamatukogus.

Narva linnavalitsuses tutvustas linna nasekretär Ants Liimets koos abilinnapeadega meie Narva arengut viimase kahekümne aasta jooksul ka sellel kohtumisel oli õhkkond meeldiv ja arutelul asjalik. Fraktsioon lahkus Narvast veendumusega, et tugeva valimiskampaania korral on erakonnal eeldused saavutada sügisestel valimistel Narvas hea tulemus. ●

Sotsiaaldemokraat tutvustab igas lehes ühte SDE piirkonda. Tähestikust lähtudes toob seekordne number lugejateni **Valgamaa** piirkonna tegemised ja plaanid. Järgmisel leheküljel olev intervjuu tutvustab ühe Eesti linna asjalikku sotsist linnapead.

Kas maal on elu?

Kaido Tamberg
Sangaste vallavanem

Nii ehk küsiks Tallinna urbanist ja Harjumaa uusasumi linnastepe elanik. Tarbimisgalopp ja ellujäämise võistlustants eduahnes elumudelid tundub nendes oludes loomulik. Vahel siis üllatunegi, et on olemas ka muud mudeleid. Vanu, häid ja äraproovitud uues moodsas kuues. Noored ärksad Kagu-Eesti kogukonnaliikmed on käivitanud projekti „Maale elama“.

Paljud neist on ise nüüd või varem siirdunud peredega linnast maale. Nende isendaga toimunu on õppematerjal ja veenmisvahend. Et saada seltsi ja tuua teisi maale stressist toibu või suisa mentaalselt uuestisündi kogema. Et tulijad saaksid teha oma eluga restart'i ja naudida tekkivat aja ja ruumi uutemoodi suhet.

Maal on ruumi hingele ja ihule. Kõige selle selgitamiseks ja kohaleviimiseks tuleb head mõtet ka turundada. Pakkuda saab oma kogemust, emotsiooni ja hingeõikeid, mida elumuudatus toonud on. Tahame võita sellised hirmud, et maal on igal pool vereimejad putukad, lehmakoogid ja kakerdavad joodikud. Et elekter on ära ja Facebook võib täis saada. Et arstiabi on kaugel ja öösel on õues pinges kiskjad. Selgitame ka seda, et maal on liisaks avatud loodusele võimalikud peaaegu kõik tehnoloogiaühed, mis linnaski. Puuduvad vaid supermarket oma plekist kiirtoidukõhuga ja liiklusummikud.

Maal on hingerahu ja vaikelu ning turvalisem keskkond lastele. Maaelu hurmab vähema halva stressi hulga ja ökotoiduga. Su kass võib jälle pojad saada ja koer on õnnelik.

Selline positiivse häälestamise püüe maaelu suhtes, et tirida osa meist välja võistuelu oravarattast! Ehk tulge maale, kui oskate julguda võtta oma elus riskivabu risk!
Maiseid mõtteid! ●

Projekti kohta leiad täpsemat infot siit: www.maale-elama.ee

Valgamaa – kas ääremaa või Liivima süda?

Kaks aastat tagasi valis Valgamaa piirkond endale uue juhatuse ja siis usaldati ka piirkonna juhtimine Riigikogu liikme Rein Randveri kätte. Sotsiaaldemokraat uuris valgamaalaste tööde tegemiste kohta Reinult ja piirkonna sekretärit Katre Kikkaselt.

“Piirkonna esimehena pean oluliseks koostööd erakonna liikmetega, samuti uute liikmete värbamist ning toetajaliikmetega tegelemist,” toob Rein prioriteetid välja. Samuti pöörab ta tähelepanu töökorralduslikule poolele. Pidevalt on päevakorral osakondade moodustamine, sest liikmete sisuline töö toimub osakondades.

Reinu sõnul on igapäevasel suureks toeks noorte, naiste ja vanemate sotsiaaldemokraatide kohapealsed ühendused.

Valgamaa piirkond paistab silma aktiivsete noorsotsidega, kellel on Valgamaal kaks klubi: Tõrva-Helme ja Valga.

“Võime julgelt öelda, et Valgamaal on aktiivsemaid noorsotsid, kelle tegevus teeb kohati silmad ette suurematele noorsotside klubidele,” kiitab Katre.

“Oleme tähelepanu suunanud piirkonnas elavate erakonnaliikmete informeerimisele ja kaasamisele. Väga populaarseks on Valgamaa sotside hulgas osutunud erakonna suvepäevad ja Kagu-Eesti ühine jõulupidu,” lisab Rein.

Suured ootused

Rein on kindel, et kohalikel valimistel tuleb parem tulemus kui 2009. aastal, mil saadi maakonnas kolmandana, 14,3 protsenti häältest. Viimastel Riigikogu valimistel võitis sotsiaaldemokraatia Valgamaal 25,2 protsenti valijatest.

“Pooltes Valgamaa omavalitsustes tahame minna kohalikele valimistele kas erakonna nimekirjas või valimisliiduna. Eriti tähtis on meile senisest parem tulemus Valga linnas, kus kandideerib sotsiaaldemokraatidest linnapea Kalev Härk,” avab Rein piirkonna eesmärke.

Hetkel käib sotsiaaldemokraatide poolt juhitud omavalitsustes Valgas, Tõllistes, Sangastes ja Helmes töö programmide kallal, inimeste kaasamise ja avalikel üritustel osalemisega. Samuti aidatakse oma inimesi teistest omavalitsustes.

Noored on Valgas juba kaks korda käinud linnarahvalt arvamusi küsimas, on valimisteks valmis ja ootavad järgmisi tänavale minekuid.

Probleemid ühistranspordiga

Valgamaa suureks mureks ja ühtlasi ka rõõmuks on see, et ollakse Eesti mastaabis ääremaa. “Leiame, et oleme Liivimaa süda,” lisab Katre ning nendib, et kahjuks on kogu Eesti elu Tallinna-keskne ning see on suureks probleemiks ühis-

Valgamaa piirkond

Liikmeid: 270

Sotsid Valgamaa omavalitsuses:

Valga linn

Linnapea Kalev Härk, volikogus kolm kohta 21-st

Sangaste vald
Vallavanem Kaido Tamberg, volikogus üheksa kohta 11-st

Tõlliste vald
Vallavanem Madis Gross, volikogus viis kohta 13-st

Helme vald
Vallavanem Tarmo Tamm, volikogus kaheksa kohta 13-st

Otepää vald
Volikogus kaks kohta 19-st

Tõrva linn
Volikogus üks liige

transpordivõrgustik. “Tõsiasi on see, et täna on meile Riia lähemal kui Tallinn,” selgitab ta.

Üldised mured nagu tööpuudus ja samas ka kvalifitseeritud tööjõupuudus on kõikjal ning nende osas Valgamaa eri istu.

Katre ütleb, et elatakse moto järjend, et kui kuidagi ei saa, siis kuidagi ikka saab ning miski pole võimatu.

Katre Kikkas ja Muuseumi-hunt Valga-Valka linnapäevadel.

Piirkonna esimees Rein Randver Valga-Valka linnapäevadel kohalikega vestlemas.

Valgamaal on sotside eestvedamisel tugevalt käima lükatud rahvusvahelistumine.

Näiteks leiavad Valgamaa sotsid, et transpordiprobleemid ei tohi kellelgi takistada võimalust mujal toimuvatest sündmustest osa saada.

Suurem koostöö Lätiga

Valgamaal on sotside eestvedamisel tugevalt käima lükatud rahvusvahelistumine. Näiteks õpivad Valgamaa kutseõppekeskuses ka Läti noored (läti keeles) ning samuti saab Valka Kunstikoolis õppida eesti keeles.

Samuti soositakse Valgamaal kohalike omavalitsuste koostööd. Toimuvad ühised arutelud maakonna arengu teemadel, aset on leidnud erinevad kohtumised Valga ja seda ümbritsevate valdade juhtide vahel. Näiteks Valga Muusikakoolis on võimalus õppida kõigil ümberkaudsete valdade noortel ja seda pearahmaksuga jagelemata.

Katre usub, et sotside toetajaskonnal on Valgamaal veel kasvuruumi, nii nagu üle Eesti, peamiselt 20-30 aastaste noorte seas.

“Kuna see on noorte kõige aktiivsem eluperiood, pole nad tavaliselt sel ajal oma kodukohaga nii tugevalt seotud. Paljudel on lootus kadunud ning pigem vaatavad nad välismaa, kui kodukoha poole,” kurvastab ta. ●

Loe lisaks: Valgamaa noorte soovitud toredaks asjaajamiseks, lk 6

Kalev Härk – linnapea, kes usub inimlikku lähenemisse

Sotsist Valga linnapea Kalev Härk peab linna arengus oluliseks ka kogukonna panust. Sotsiaaldemokraat uuris temalt nii töö, hobide kui kohaliku elu-olu kohta.

Millega oma igapäevatoos peamiselt tegeled?

Motiveerin inimesi Valga linna hoolivamaks ja ettevõtlikumaks looma. Töö käigus püüan võrdset leida aega linnavalitsuse kui organisatsiooni arendamiseks ning kogukonna ergutamiseks uute ja huvitavate ideede elluviimiseks.

Milline on kõige liigutavam osa sinu tööst? Heas mõttes liigutavad siirad ja lahendusi pakkuvad inimesed. Halvas mõttes tekitab südamevalu, kui pere peab Eesti vildaka regionaal- ja majanduspoliitika tõttu otsima endale tööd ja elukohta väljastpoolt oma riigi piire.

Kelleks tahtsid väiksesa saada? Lapsena detektiiviks ja kooliõpilasena inseneriks.

Kes on sind elus kõige rohkem inspireerinud?

Inimesed, kes on suutnud raamist välja mõelda ja strateegiliselt edu planeerida. Mulle meeldivad inimesed, kes suudavad ka rasketes olukordades säilitada rahu, ja samas mitte kõrvale kalduda esialgset eesmärgist. Üks sellistest on kindlasti mu isa.

Kes on su lemmikkirjanik?

Jaak Kross või August Gailit või Anton Tšehhov. Viimasel ajal naudin Isaac Asimovi loomingut.

Mulle meeldivad inimesed, kes suudavad ka rasketes olukordades säilitada rahu, ja samas mitte kõrvale kalduda esialgset eesmärgist.

Milline on sinu pühapäevahommik?

Kui päevakava lubab, siis kaks tassi kohvi ja natuke muusikat äratuseks. Sageli tuleb valmistada avalikeks üritusteks või teha koduseid toimetusi, mis tihedatel, sageli hiliste õhtutundideni venitaval tööpäeval tegemata on jäänud. Unistuste pühapäeva hommik algab sellest, et äratuskell ei tirise...

Ilma milleta ei möödu ükski sinu päev?

Lastega suhtlemiseta. Jälgin ka päevauudiseid ja katsun igal päeval midagi lugeda.

Millised on sinu hovid?

Osalen jõudumööda rahvaspordiüritustel, kus sõidetakse rattaga, joostakse maastikul või mängitakse võrkpalli. Olen Kaitseliidu Valga üksikkompanii pealik, kuid kahjuks praegune ametikoht ei luba

Linnapea peab valmis olema kohtumiseks rahvaga ka rockbändi saatel.

anda sedavõrd palju energiat kaitsepolitseinasena, kui süda sooviks. Otsin alati midagi uut, ja uueks hobiks on rahvatants, millega seoses on sel aastal eesmärgiks osaleda Läti laulu- ja tantsupeo programmis. Meeldib jälgida jalgpalli telest ja saalis kaasa elada Eesti korvpalli meistriliiga kohtumistele, kui mängimas on Valga/Maks&Mooritsa võistkond.

Milline on sinu unistuste reis?

Minu unistuste reis on kindlasti ees. Kõige tähtsam on tore seltskond, sihtkoht teisejärguline. Unistan reist, kus saaksin unustada kalendri ja töö.

Mis on sinu suurim hirm?

Isiklikus võttes, et lastega midagi ei juhtuks. Laiemas plaanis, et rumalad inimesed ei pääseks kodukohas võimalusele.

Mida armastad oma kodukandi juures kõige enam?

Rahulikku linnaruumi. Elu piiril annab kaks korda rohkem võimalusi erinevate suundades. Valgas on ideaalilähedane elukeskkond laste kasvatamiseks ja isiklikuks arenguks. Kõik on siin võimalik, sõltub ainult isenda pealehakkamisest.

Mida saaks riik teha, et elu Valgamaal parem oleks?

Kohalik omavalitsus peab saama rohkem vabadust ja vastutust ning tugutama tulubaasi. Olen kindel, et kohapealne täisväärtuslik demokraatia toob palju inimlikuma lähenemise nii linnaruumi kui majanduse arendamiseks. Eesti on totaalselt üle tsentraliseeritud ja see on viimas meid kohalikul tasandil letargiasse ja käegaloomise meeleoludele.

Kui sa saaksid midagi Eesti elus nüüd ja kohe muuta, siis mis see oleks?

Kõigile inimestele väärikas töö ja tasu. Kohaliku omavalitsuse kaudu suunata riigi tulude osakaal peaks olema vähemalt 50 protsenti. Igal lapsel

Kalev Härk ja Meeli Tuubel linnakodanikele sotsiaaldemokraatiat tutvustamas.

peab olema keegi, kes temast hoolib ja teda kasvatab.

Millal ja kuidas sattusid sotside ridadesse?

Kolm aastat tagasi tegin lõpliku otsuse head sõprade innustusel, kuid sotsiaaldemokraatlikele töespõdamis olen püüdanud sobivaks juba üle kümne aasta.

CV

Nimi: Kalev Härk

Haridus: kõrgem, TTÜ sotsiaalteaduste magister

Pere: vabaabielus, kaks tütart ja poeg

Töö: Valga linnapea

Hobid: sport - jalgrattasõit, võrkpall saalis ja liival, jooks; heategevus Lions klubis, vabatahtlik tegevus Kaitseliidus, rahvatants, lugemine

Viimase aja lemmiktsitaat: Naeratage ja maailm naeratab teile vastu.

Mina. Mina jään!

FOTO: NS

Maikuu toimunud Noorte Sotsiaaldemokraatide kongressil anti ka "Mina jään!" kampaaniale avalööki

Elis Tootsman
NS president

Koolid sulgevad üksteise järel küsi viies endaga ka kohaliku eluvalu. Huvihariduse võimalused maapiirkondades on kesised, need on paremini kättesaadavad vaid rikkamate elanikkonnale. Väikesemate kohtade kultuurikeskuse rolli on haaranud kohalik pood, mida ähvardab sulge-

mine. Kohalike elanike arv väheneb ja väheneb...

Noored on olevik

Seisame silmitsi olukorraga, kus noorte väljaränne maakonnakeskustesse, suurlinnadesse või halvimal juhul välismaale jätab tühjaks meie väiksemad asulad. Kohad, mida veel mõned aastad tagasi löbustas laste naer, kogukondlik ühtekuuluvustunne ja noored pered, kes valisid elukohaks just turvalise ning koduse aleviku. Prseguseks ei ole sellest enam palju alles jäänud.

Noorsotside kohalike omavalitsuste volikogude valimiste kampaania kannab nime "Mina Jään". Kampaania sõnumi

taga peitub lihtne valem: meie, noored, jääme oma kodukohta ning ei lahku sealt ka aastate pärast. Me jääme, et tuua tagasi see eluvalim ja sära, mis on pisikestelt maapiirkondadelt ära võetud. Me jääme, et mitte ainult vinguda halbade tingimuste üle, vaid panna ka käsi külge ja muuta. Noored ei ole mitte ainult tulevik. Me oleme siin ja praegu, täna ja homme. Seega, mida me ootame?

Otsime sotsiaalseid liidreid

Noored Sotsiaaldemokraadid tulevad igas maakonnas välja oma kandidaatidega, kelle ettevalmistuseks ja silmaringi laiendamiseks oleme tööle pannud sotsiaalse liidri akadeemia. Tegü

Me jääme, et mitte ainult vinguda halbade tingimuste üle, vaid panna ka käsi külge ja muuta.

on üritustega, kus räägime omavalitsuste toimimisest, probleemidest nii riiklikul kui ka kohalikul tasandil, arutleme ning visioneerime.

Et ka sotsiaalmeedias olemas olla, valmistame videoklippe, kus tutvustame oma kandidaate ja sõnumeid, millega valimistele läheme ning kampaania üldlugu. Samuti toetame oma kan-

didaate mentorlusprogrammiga, et pakkuda tuge neile noortele, kes lähivad sellel aastal esimest korda valimistele välja. Mina olen üks neist.

Head mõttekaaslased, kutsun teid üles märkama! Märkama andekat noort, kelles leidub tahtmist ja valmisolekut kandideerida kohalike omavalitsuste valimistel. Märkama noort, kes ei lahku oma kodukohast esimese tagasilöögi tõttu, vaid jääb, et muuta. Me ootame enda sekka neid julgaid, kes soovivad 2013. aastal väljakutseid ja eneseteostust. Minu e-mail on elis@noorsots.ee, kuhu on oodatud vihjed ja kontaktid nende noorte kohta, kelles näete tulevikku. Märkame! ●

Valgamaa noorsotside saladused

Valgamaa tublid ja aktiivsed noored NS Valga ja NS Tõrva-Helme klubidest annavad kaheksa soovitus, kuidas teha ägedalt kohalikke noorteaegu.

1. On vaja ägedaid noori, kes on särilmsed ja motiveeritud. Kõige ägedamad on loomulikult Valgamaa noored, seega võib meid alati igale poole (appi) kutsuda. Kui on võimalus, siis tuleme!

2. Ouline on idee! Eriti oluline on see, et ideed ja tegevused oleks noorte enda poolt või nendega koos välja mõeldud, läbi arutatud.

3. Tuleb paika panna eesmärgid – koos noortega! Kui noor ei tea, miks midagi tehakse, siis pole üldse mõtet seda teha. Igal tegevusel peab olema konkreetne eesmärk.

4. Enam ei ole see aeg, kus laps räägib siis, kui kana pissib. Kõik peavad tundma end kaasatuna! See tagab noortes nii motivatsiooni kui ka julguse.

5. Kasvav organism vajab energiat. Noori tõmbab alati kohale see, kui saab

FOTO: NS

Valga ja Tõrva-Helme noorsotsid koos Läti-Valka kamraadidega Balti põllumehi toetamas.

süüa. Tegelikult ka. Seda näitab aastatepikkune kogemus. Küpsised, kommid, šokolaad, friikartulid, küüslauguleivad, mahl jms läheb alati kaubaks. Eriti kui tegu on õhtuse ajaga. Samuti võib noori alati lisaks heale sõnale, tänukirjale või -meenele, tänada söögiga.

6. On oluline, et ägedatest kohalikest noorteaesjadest teaks võimalikult palju noori. Seetõttu on oluline kaasata teisi noorteorganisatsioone. Just nendes kogunevad alati kodukoha kõige aktiivsemad noored, kellel on vastavad teadmised ja kogemused, mida jagada. Väike avalik saladus: ka paljud meie enda noored osalevad teiste organisatsioonide ja osaluskogude töös.

7. Peab toimima hea koostöö kohaliku noorsotside klubi ja SDE piirkonna vahel. Nõnda liiguvad hästi info, teadmised, kogemused.

8. Ning viimane, kuid mitte vähem tähtis punkt on usaldus. Mitte midagi pole võimalik hästi ja ägedalt teha ilma usaldusega. Noored peavad usaldama üksteist, oma liidreid, piirkonda ja loomulikult ka vastupidi. ●

Loe lisaks: Valgamaa piirkonna tegemised, lk 4 **Katze Kikkas**, NS Valga klubi esimees, SDE Valgamaa piirkonna sekretär.

Milleks meile piirileping Venemaaga?

Jevgeni Ossinovski
Riigikogu liige

Vaatamata erimeelsustele on Eesti suhted Venemaaga aegamööda ent stabiilselt arenemas heanaaberlikus võttes. See võimaldab otsida lahendusid aja jooksul kuhjunud poliitilistele probleemidele, mis pidurdavad nii riikidevahelist kaubavahetust kui ka turismi.

Eelmisel kuul oli Riigikogu väliskomisjoni delegatsioon visiidil Moskvast. Kuna enne seda käis meie parlament Moskvast 2004. aastal, siis on kohtumisi Venemaa pealinna juba jõudnud nimetada nii ajaloolisteks kui läbimurdelisteks. Tegelikult taastub meil lihtsalt konstruktiivne tööne kontakt naabrite vahel, mis võimaldab tulevikus liikuda ka praktiliste küsimuste lahendamise suunas.

Lüüme koostöö suunas

Pole saladus, et põhiliseks arutelu- teemaks kohtumistel Moskvast oli piirileping. Mäletame, et 2005. aastal kahe riigi välisministrid allkirjastasid vajalikud lepped, ent Riigikogu lisas ratifikatsiooniseadusse kurikuulsa preambuli, misjärel kutsus Venemaa oma allkirja lepingult tagasi.

FOTO: ERAKOGU

Eesti delegatsiooni kohtumine Föderatsiooni Nõukogu väliskomisjoni esimehe Mihhail Margeloviaga Moskvast. Vasakult paremale: RK väliskomisjoni liige Vladimir Velman, väliskomisjoni esimees Marko Mihkelson, Mihhail Margelov, EV suursaadik Moskvast Jüri Luik, väliskomisjoni liige Imre Soosäär ja Jevgeni Ossinovski.

Piirileping jäi jõustumata ning küsimus langes tervelt kaheksaks aastaks see ilma täiendavate deklaratsioonideta. See seisukoht on kinnitatud ka SDE programmis juba aastaid tagasi.

Mõistagi ei tohi Eesti õiguslik järjepidevus kuidagi küsimuse alla sattuda, ent kaks kümnendit taasiseseisvust ning EL ja NATO liikmelisus on meie rahvusvahelise tunnustuse piisavaks garantiks, mistõttu ei pea me kahepoolsetes lepingutes üle kordama, et oleme siiski iseseisvad ja suveräänsed. See on iseenesestmõistetav.

lamendi ülemkojaga eelmisel aastal, püüdsime vältida eelmise korra vigu ning piirikonsultatsioonid algasid sedapuhku Riigikogu kõikide fraktsioonide ning demokraatide ühenduse konsensusliku avaldusega, et mõle-

maid pooli rahuldava piirilepingu tekstini jõudmise puhul ratifitseeritakse see ilma täiendavate deklaratsioonideta. See seisukoht on kinnitatud ka SDE programmis juba aastaid tagasi.

Mõistagi ei tohi Eesti õiguslik järjepidevus kuidagi küsimuse alla sattuda, ent kaks kümnendit taasiseseisvust ning EL ja NATO liikmelisus on meie rahvusvahelise tunnustuse piisavaks garantiks, mistõttu ei pea me kahepoolsetes lepingutes üle kordama, et oleme siiski iseseisvad ja suveräänsed. See on iseenesestmõistetav.

Praktiline kasu lepingust

Olles leppinud jahedate poliitiliste suhetega Eesti ja Venemaa vahel viimas-

tel aastatel, on tihti küsitud: aga milleks meile üldse piirilepingut vaja on, kui otsust tulu sellest ju ei tõuse ning piiriületus toimib ka suuremate probleemideta?

Esiteks, igasuguste heanaaberlike suhete aluseks on kahepoolse lepinguga legaalselt fikseeritud piir, mis kinnitab territoriaalsete nõudmistepuudumise poolte vahel. Teiseks, ratifitseerimisprotsessi liiva jooksmine 2005. aastal kahjustas oluliselt usaldust Eesti ja Venemaa vahel, mis on mõjutanud kõikide teiste küsimuste käsitlemist, mis ei ole piirilepinguga üldse kuidagi seotud.

Näiteks, alates 2004. aastast ootab Venemaa parlamendis ratifitseerimist topeltmaksustamise vältimise leping,

Kohalikud valimised sügisel

Andres Anvelt soovib Tallinna linnajuhtimise ausaks muuta

Pealinna sotsid otsustasid, et Sotsiaaldemokraatliku Erakonna Tallinna linnapeakandidaat sügisestel kohalikel valimistel on Andres Anvelt.

Anvelti kinnitusele tuleb ühe partei ainuvõim asendada Tallinnas ausa ja demokraatliku linnajuhtimisega. "Sotsiaaldemokraatide eesmärgiks on üheparteilise linnajuhtimise murdmine ning elanike ja kodanikuühenduste tegelik kaasamine linna igapäevaelu korraldamisse," lausub Anvelt.

Sama oluline on Anvelti sõnul riigi ja Tallinna vahelise vastasseisu lõpetamine ning dialoogi taastamine. "Aastaid kestnud keskviimu ja pealinna vastandumisest on Tallinn ja tema elanikud vaid kaotanud. Linna arengule aitab kaasa koostöö, mitte vastastikkune äratemine ning süüdistuste pildumine," lausub sotsiaaldemokraatide Tallinna esinumber.

"Tallinna linna juhtimise korda seadmine on täna olulisem, kui kunagi varem. Andres on selleks ilma igasuguse kahtlusetu õige mees," lausub Sotsiaaldemokraatliku Erakonna esimees Sven Mikser.

Andrese täpsema eluloo leiab aadressilt: www.andresanvelt.com/minust.

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna Tartu linnapeakandidaat on Heljo Pikhof

SDE Tartu piirkonna üldkogu valis ülikoolilinnalinnapeakandidaadiks ja kohalike valimiste esinumbriks Heljo Pikhof.

"Sotsiaaldemokraatidel on Tartus kõrged sihid, me läheme oma esindatust volikogus vähemalt kaheksakordistama. Me ei kardaks esitada väljakutset Tartus väga pikalt võimul olnud Reformierakonnale. Ühe erakonna liigne domineerimine on toonud kaasa teatava stagnatsiooni," ütles Pikhof. "Sotsiaaldemokraadid muudavad linna juhtimise avatumaks ja enim kaasavamaks. Tartu vajab muutusi, kindlasti ka suuremat sidusust ja hoolivust. Samuti peavad paranema linna ja ülikooli suhted."

Piret Hallik-Sass soovib Pärnu heaolulinnaks arendada

SDE Pärnumaa piirkonna juhatus kinnitas Pärnu linnapeakandidaadiks ettevõtja Piret Hallik-Sassi.

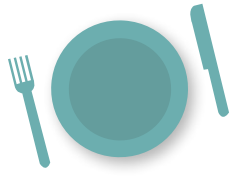
Piret Hallik-Sassi sõnul on tal kindel soov arendada Pärnu heaolulinnaks, kus on võimalik pakkuda pärnakatele väärt elukeskkonda.

"Meie sihiks on terviklikult arendatud linn, kus lähtutakse linnaelaniku vajadustest kogu tema elukaare vältel," ütles Hallik-Sass. Tema kinnitusele tuleb Pärnu linnajuhtimises tösta fookusesse ka tööhõive suurendamine, mis tähendab tihedamat koostööd nii riigi kui kohalike ettevõtjatega.

"Tuleb pingutada selle nimel, et riiklikud töökohad ei koonduks vaid Tallinnasse. Atraktiivne elukeskkond on aluseks uute ja innovaatiliste töökohtade loomiseks just Pärnusse," märkis sotsiaaldemokraatide linnapeakandidaat.

"Pärnu inimesed teavad Piret Hallik-Sassi kui tugevat naist. Tema teekes on, et pärnakad ja linna küllalised saavad osa toredatest kultuuri- ja spordiüritustest. Pireti eestvõttel toimus hiljuti juba kolmandat korda Pärnu jääfestival," kommenteeris SDE Pärnumaa piirkonna esimees Marianne Mikko.

Retsept

Krimmitari lambalihasupp – ŠURPA

Lammas on ainus päriselt mahetoitu sööv lihaloom, mistõttu on lambaliha kõikidest lihaliikidest parim – õrn, peenekiuline ja kergesti seeduv. Lambaliha maitset kajastub looma kasvuregioon (toidulaud), tapajärgne laagerdumine ja loomulikult vanus. Kõige maitavam on hilissuvine ja sügisene talleliha – loom, kes on suve läbi karjamaal rohtu söönud. Et lambaliha täielikult nautida, peaks oskama kasutada õigeid maitseaineid ja liha õieti valmistada. Siinkohal üks krimmitatarlastel pärit supiretsept.

Eeldused:

Šurpa sarnaneb oma iseloomult uhhaale, mida ei saa valmistada kodus gaasipliidil, sest siis poleks see mingi uhhaa, vaid lihtsalt kalasupp. Nii on ka šurpa valmistamiseks tarvis lõket, malmpada ja mõistagi head seltskonda.

Liha valik:

Kõige parem on omada oma naabrimeest või peretuttavat, kes lambaid kasvatab ning teada annab, kui plaanis loomatapp. Nii saad alati värskema lihatüki parimas vanuses loomalt. Kui siiski pead liha ostma, siis mine turule ja katsu leida hea väljanägemisega värsket talleliha. Parimad osad on kaela- ja kintsuliha. Mitte mingil juhul ära kasuta sügavkülmutatud liha, see süüa ei kõlba. Kogus sõltub seltskonna ja paja suurusest, 3,5 liitri supipuljongi kohta kulub kilo liha.

Turulkäik:

Ega ketipoodidest šurpa materjale saa, seetõttu kuulub retsepti hulka kindlasti ka turulkäik. Osta värsket kartulit, porgandit, mugulsibulat ja küüslauku. Maitserohelisest tilli ja peterselli ja kindlasti kinza (ametlik nimi koriander, aga turumüüjad tunnevad seda alates kesksuvest. Kui pole, kasuta tavalist maitsestatamata tomatipastat (mitte ketšupit ega valmiskastmeid) Ah jaa, natuke võid varu ka.

Kuivmaitseainetest vajad musta pipart ja söögisoola. Kasuta kõige tavalisemat purustatud pipart, veelgi parem on see koheselt veskis purustada. Parim sool on jäme keedu-sool. Ära kasuta joodi-, kaali- ja muid ilusoolasid, need söögitegemiseks ei kõlba.

Valmistamine:

* Eemalda terava noaga lihalt rasv (ära viska minema) ning lõika liha parajateks 4–5 cm läbimõõduga tükkideks. Puhasta ja pese aedviljad, pane lõktele pott veega, et keev vesi oleks alati vajadusel käepärast.

* Pane malmpada tulele ning sulata seal kõigepealt äsjaemaldatud lambarasv. Seejärel aseta patta lihatükid ja pruunista need korralikult. Kalla samasse peale keev vesi ning viska vette paar-kolm tervet porgandit ja sibulamugulat.

* Keeda õrnal tulel kaks tundi.

* Keemise ajal tegele söögilaua ettevalmistamisega, sest šurpa peab olema ka esteetiliselt maitsev. Kaasas võiks olla laudlina, supi jaoks suurem kaanega kauss, eraldi kauss liha jaoks, maitserohelise jaoks väiksemad kaussikesed. Söömiseks ikka pärislusikad ja supikausid. Hoidu võimalusel ühekordsetest plastnõudest. Aseta lauale ka teravam adžikat – mõni soovib tulisemat toitu.

* Veel jääb aega puhastada porgand ja kartul. Porgand tuleb viilutada, kartul lõigata parajateks tükkideks. Puhasta ka sibul ja küüslauk ning haki petersell ja till eraldi kausikesse laual.

* Võta keevast pajast välja ärakeenud porgandid ja sibulad (viska minema). Pane patta kõigepealt viilutatud porgand.

* Lõika tomatitele terava noaga alumisse otsa ristike, aseta tomatid korrale keevasse vette, seejärel võta välja ja koori ära. Purusta kooritud tomatid käte vahel ja viska pihkujääv mittekõlblik osa minema. Ära kasuta köögiveskit, sest see purustab ka maitsetu varreosa. Sulata eraldi pannis või kopsikus või ning prae selles hakitud sibul ja küüslauk. Lisa tomatiplõga, hakitud kinza ja lase podiseda mõni minut. Seejärel kalla supipotti.

* Lisa potti tükeldatud kartul, maitsestasupp soola ja pipraga ning lase keeda kuni kartul on pehme.

* Tõsta supist välja liha, aseta kaussi ning puista üle peterelliga. Supp kalla supikaussi ning sulge kaanega.

Söö kohe, sest šurpa kõlba vaid tuliselt.

Rein Org.

Valgamaa omavalitsusteliidu tegevjuht

Bussiga üldkogule

Saaremaa

7.00 Kuresaare bussijaam

7.15 Pihla vallamaja

Kontaktisik: Katrin Perova- 58 55 7861

Pärnumaa

8.30 Pärnu Teater Endla parkla

9.10 Märjamaa Statioili tankla

Kontaktisik: Kaja Must – 56 62 6606

Ida-Virumaa

06.15 Narva - Jõesuu Maxima

06.30 Narvas Geneva ees

06.55 Sillamäe bussijaam

07.30 Jõhvi Selver

07.50 Kohtla-Järve Prestone

08.25 Kiviõlis Viru bussipeatus (Swedpanga juures)

08.45 Sonda bussijaam

Kontaktid: vene keeles, Anna Krainik, telefon 56 22 3812, eesti keeles, Aili Ilves, telefon 53 45 7534

Lääne-Virumaa

7.45 Rakke bussijaam

7.55 Väike-Maarja keskväljak

8.30 Rakvere bussijaama taga olev parkla

8.40 Moonaküla bussipeatus

9.00 Kadrina bussijaam

9.20 Tapa keskväljak

Kontaktisik: Reeli Reimann – 53 32 8400

Võru-Põlva-Tallinn

6.30 Võru linn, kiriku plats (Jüri tn 9)

7.00 Põlva linn, Edu keskuse parkla (Kesk tn 39)

Kontaktisik: Külliki Mattus 50 86 341

Valga-Viljandi-Tallinn

6.50 Valga linn, Valga maavalitsuse ees (Kesk 12)

7.20 Tõrva linn, Kevade keskuse parkla

8.10 Viljandi, bussijaam (Ilmarise 1)

8.35 Võhma, kultuurikeskuse parkla kell

8.50 Imavere, bussipeatus

9.00 Koigi, bussipeatus

Kontaktisik Anne Viira 53 31 3081

Tartumaa-Paide-Tallinn

7.20 Tartu, Vanemuise alumine parkla (Üli-kooli tänaval)

8.40 Paide, Kultuurikeskuse parkla (Pärnu tn 18)

Kontaktisik: Katrin Kare 51 02 621

Tartu-Tallinn

7.20 Tartu, Vanemuise alumine parkla (Üli-kooli tänav)

Kontaktisik: Katrin Kare 51 02 621

Jõgevamaa

7.00 Mustvee - Bussijaamas

7.15 Torma - Teemaja juures

7.25 Voorel - Aktiviseerimiskeskus

7.40 Palamuse - Rahvamaja juures

8.05 Jõgeva linn - kesklinnas

8.35 Põltsamaa - Selveri parklas

Kontaktisik: Jüri Morozov 50 98 521

Teated

Noorsotsid alustavad Sotsiaalse liidri akadeemiaga. Osalema on oodatud noored üle Eesti ka väljapoolt noorsotse.

Millal: 25.-26. mail

Kus: Viljandimaal, Võrtsjärve ääres.

Lisainfo: www.noorsots.ee/liidrid

Jõgevamaa sotsiaaldemokraadid telgiga väljas

Millal: 25. mail kell 9-15

Kus: Jõgevamaa Kevadlaadal
Lisainfo: Pille-Riin Raudsepp, Jõgevamaa ja Tartumaa koordinaator,
GSM: 55592504, pilleriin. raudsepp@sotsdem.ee

Tabivere sotsiaaldemokraadid telgiga väljas

Millal: 29. juunil

Kus: Raigastvere külaplatsi avamisel Tabivere vallas, Jõgevamaal
Lisainfo: Sirje Simmo, SDE Tabivere osakonna esimees, sirje.simmo@emu.ee, Tel: 53 304 792

Tartu sotsiaaldemokraadid telgiga väljas

Kus: Tartu kesklinnas

Millal: 1. juunil

Lisainfo: Marika Saar, Tartu koordinaator, 5227013, 7300540; marika.saar@sotsdem.ee

Ristsõna

	Nii Navesti kui Põltsamaa jõe endine nimi	Aktusesaal	Lõuna-maine puu	VASTUS	...nuhtlus	Tasa!	What ... your name?	Volt	SDE eksminister ... Padar	Elektroni-kafirma
Soome president 1946-1956				○						Ehk Audlatur et ... pars (kuula ära teine pool)
SDE liikmete vahelisi vaidlusi lahendav organ				○				Maasse löödud kepp Peenike ... (lapsed)		
Nurjatus				○			SDE eksminister Vanas eas			
Suur tihe (okas)mets				○	Jahi tõstetav kiil Endine maletaja					Naiskogu Kadri president
Aasta		Väävel- Osakaupa		○		Uraani kaaslane Lumionn				
Osavõtja Millegi ees olev ala				○				Radium Armeenia suurim järv		
Esmalt				○				Ajaühik (lühend.) Sport-sõiduk		
Maakoore graniidkiht				○	... keel, tige meel (vanasõna) ... Vabbe				Anno Hiiu naise peakate	
He, she, ...			Riia linna läbiv jõgi Hull	○						Iiri Selts
"... mar-mortahvil"				○		Kõigiti Reaumur				
Einstein		Armastus-jumal Sõna-kuulmatu		○				SDE juhatuse liige		
Meheniimi Esimesena sündinud laps				○						
Ehk (vanasti)				○						
SDE fraktsiooni ase-esimees Riigikogus				○						
Aina, üha				○						
"... ja kevad" (A. Kivirähk)				○						
Läti Selts			C naaber Puu (Inglise k.)	○	VASTUS jätkub	Aga, kuid Monsieur mi-bemoll	Limased seened	SDE fraktsiooni liige Riigikogus	SDE Tallinna linnapea-kandidaat	
Veregrupp		Alevik Pärnumaal SDE peakontor asub Tallinnas ... tänaval		○	○			Pesemis-koht Suusk (Inglise k.)		
Vabandust! (prants. k.)				○	○			Järjest. tähed Eoskott		
Inglise k. isikuline asesõna				○	○	Laeva kinnitusköis Tiibeti keskus				
Šveitsi rahvus-kangelane Mittekiriklik				○	○	... Vilgats Baarium				
Isiklik rekord			Ilutaim ...pool (ekseem)	○	○				Laupäev Nospel	
Juurde panema				○	○		Saksa filosoof (1724-1804) Järjest. tähed			
Meeter	Ese Tööriist			○	○	Vana väeti inimene Pertsept-sioon			...-stop	
"... kolme apelsini vastu"				○	○			Nõnda-nimetatud 1500.		
Poola ülme-kirjanik (1921-2006)				○	○	Egiptuse Araabia Vabariik Ruteenium	... Zedong 2 x täht			
Himur				○	○	VASTUS jätkub Tesla	○	○	○	Lämmastik
Tarbetu							V naaber			ESTI RAHYA RISTSONAD RISTIK

